

A TEORIJA IN PRAKSA TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
FOLYÓIRAT 1980. ÉVI MÁJUSI SZÁMA

A Teorija in praksa című folyóirat májusi száma a cikkek és viták fejezetében bemutatja Mitja Ribičić A szubjektív tényezők szerepe a társadalom forradalmi átalakulásában és Darko Marin Társadalmi-gazdasági viszonyok a tájékoztatásban című írását.

Mitja Ribičić írását azzal az állítással kezdi, hogy a jugoszláv társadalomban a gondolkodás alapja a szubjektív tényezők szerepében van, hogy a társadalmi fejlődés nem önmagától alakul, nem öntevékeny és spontán. A Kommunista Szövetség társadalmi rendszerünk eszmei-politikai irányítója. A Jugoszláv Kommunista Szövetség szerepét alapjában véve a JKSZ Programja (1958) meghatározta:

„A kommunisták annál nagyobb sikereket érnek el a káros ösztönöség leküzdésében, minél inkább a szocialista elmélet és gyakorlat tanulmányozására támaszkodnak tevékenységükben, minden területen, ahol harc bontakozik ki a szocializmusért, minél inkább a haladó társadalmi gondolkodás tudományos vívmányaihoz tartják magukat, és maguk is hozzájárulnak továbbfejlesztéséhez.” (225. o.)

A szerző kiemeli, hogy a sorsdöntő napokban és a bonyolult társadalmi viszonyokban a Kommunista Szövetség Titóval az élen meg tudta mutatni a munkásoknak és az egész népnek a *megoldást*, úgy hogy az emberek megértették és képesek voltak arra, hogy végrehajtsák a kitűzött feladatokat.

A JKSZ elnökének, Josip Broz Titónak életművére teljes mértékben érvényesek Tolsztoj szavai, mely szerint a nagy alkotások azért nagyok, mert érthetők és elérhetőek mindenki számára. A szerző leszögezi, hogy a szocialista öngazgatás megsemmisíthetetlen és stabil, azért mert a jugoszláv tömegek viselkedésének, munkájának és életének formáját képezi.

A Beszélgetés a szerzővel című rovatában a folyóirat Branko Pribičević A szocializmus mint világfolyamat című művét ismerteti. A könyv felépítésében a szerző megmagyarázza, hogy a modern szocializmus há-

rom alapvető megjelenési formából áll: eszmék—szervezett erők—gyakorlat. Ez röviden a száz év fennálló történelmi fejlődés útja.

A felsorolt megjelenési formákat a szocializmus fejlődésének periodizálásában alkalmazza.

Figyelemre méltó az a rész, amelyben a szerző a kínai szocializmusnak a kulturális forradalom utáni fejlődésével foglalkozik és megállapítja, hogy az utóbbi években Kína fejlődésében jelentős pozitív törekvés tapasztalható. Ez többek között a belső fejlődésben, a külpolitikában és a politikai elmélet és gyakorlat terén jut kifejezésre. A kulturális forradalmat a kínai vezetőség egy ellentmondásos időszaknak tekinti, ahol pozitív és negatív nézetek jutottak napvilágra.

A szerző szerint a szocialista forradalom eddigi gyakorlata arra enged következtetni, hogy a szocialista átalakulás egy összetett és nehéz feladat. A szocializmusnak be kell bizonyítania, hogy nemcsak a termelésben, de a demokrácia, a humanizmus és szolidaritás területén is többre képes. Ezekben a területeken a harc sohasem fejeződhet be.

Peter Klinar szerző Szocializálási folyamat és etnikai identifikáció c. tanulmányában a nyugat-európai emigránsok kérdését vizsgálja. Az emigránsok második nemzedékének kérdései sok vita és kutatás érdekes témáját képezik. Az emigránsok második nemzedékének elméleti meghatározása szerint ebben a nemzedékben 20 évig vannak a gyerekek. Ezt az emigránsok második generációját heterogénnek és strukturális társadalmi jelenségnek tekinthetjük.

A szerző legérdekesebb következtetései a következők:

1. A szocializáció folyamata, mely az emigránsok második nemzedékének néprajzi azonosulására gyakorolt hatást, szoros kapcsolatban áll a társadalmi és osztályhelyzetükkel, valamint a néprajzi statifikáció jelenségével.

2. Az emigránsok gyermekeinek szocializációjára különböző okozók hatnak. Ezek a következők: a születés helye, a gyermekek emigrálásának ideje, iskoláskor előtti és iskolás kor.

3. Fontos a másodlagos szocializáció, mely a második generáció kultúrforrását és néprajzi hovatartozását igazolja.

Marjan Šetinc cikke az öngazgatás távlataival és a munka humanizálásával foglalkozik. A címben magadott probléma mindkét fogalom területén sok kérdést vet fel. Legfőbb kérdés, hogy vajon a humanizálás alkotórésze-e az öngazgatásnak és ha igen, milyen mértékben?

Danica Purg-Arnold Walravens Dolgozói döntéshozatal a holland gyárak irányításában c. tudományos munkája egy rövid történelmi fejlődés és a szakszervezetek mozgalmának áttekintését adja 1850—1860-ig. A törvény szerint 1979 óta a munkástanácsokat csak munkások alkotják, s ezeknek évente legalább hat összejevetelt kell tartaniuk az igazgatóval a kölcsönös tájékoztatás végett. A munkástanács jogai a tájékoztatás, a konzultálás és a döntéshozatal területén érvényesülnek.

Ezt a munkát olvasva képet kapunk a holland munkások helyzeté-

ről, jogairól a gyárak igazgatásában, a nyugati kapitalista országokkal szemben.

A folyóirat könyvszemléjéből kiemelem Paolo Alatri A modern politikai gondolatok történelmi vázlata, továbbá Zoran Malenić: Öngazgatás és a proletariátus diktatúrája, Žarko Papič: Az öngazgatás kritikája és Ivan Lovrić: Küldöttrendszer — a közvetlen szocialista demokrácia alapja és formája című könyvét.

Fordította *Fábián H. Rozália*